

rien *vall d'Alba* ajudant-hi fonètica diferenciadora de la *H*. En efecte, coneixem força testimonis de la LL llatina servada com a geminada sense palatalitzar en les relíquies mossàrabs de valls valencianes remotes i de parlar molt conservador, com ara *bòlla*, que em certifica Enric Valor per a la rodalia de Castalla en el sentit de 'pilota, botxa', i *bolletes* per a les baletes de jugar els xiquets (veg. *DECat* I, 59a20, 60a59-b11), del II. BÜLLA.

No lluny al NO. de la Vall d'Alba es repeteix aquest fenomen fonètic diferenciador: *Castellalbo* turó en el terme de Culla (oït -*çdálbo*, xxiv, 72.4) resulta evidentment de *kastellálbo* 'castell blanc'.

És clar que amb aquest caràcter d'adjectiu n'hi ha una munió de casos en NLL de totes les regions. *Penya Alba*, i barranca de *P. Al.* a la vall de Pego (xxxiii, 108.8). A l'Urgellet, Segre avall de La Seu, en un doc. de 1004: «de orientis afrontat in ipsa *Roca Alba* de Anseredo» (Baraut, *Cart.* de Codinet, § 43.59), determinat per un NP germànic; *Coma Alba* (*komálba*) a la Serra d'Odèn i Canalda (xxxviii, 153.3). *Vilalba* molt repetit com a nom de pobles i poblats; més encara *Pedralba*, *-albes*, *Peralba*. Altres vegades amb més considerables alteracions fonètiques, com *Guialbes* (St. Esteve de ~ en el Gironès Nord), dissimilat de *Glisalbes*, amb la consegüent eliminació de la primera *l* i la primera *s*, i forma concreta de *glésies albes* ECLESIAS ALBAS), *Querualbs* de *Quers Albs* 'penyes blanques'; ¹ SPINOS ALBOS com a nom de planta, l'arç blanc, d'on *Espinaub*, reduït a *L'Espinau*, mas de les Guillerries, damunt Sta. Creu d'Horta: *Monta(u)b* a l'alt Cardener. *Font del Finalbo* te. Norís (alt Pallars) combinat amb FENUM 'fenc', i paral·lel a *lo Fener Blanc* terme d'Alins. De *Albea*, de la serra de la Vall d'Alba, fou equivalent *Collo de Albura*, que llegim en un doc. de 1099, afr. S. de la ribera de Nargó (Alt Urgell), *Cart.* de Tavernòles 109.22. *Font d'Albina* a Benilloba (xxxiii, 159.9): hi havien fet un tint (probablement per la propietat, d'aquella aigua, d'esblanqueir la roba): pot venir de FONTE ALBĪNAM (mossàr. *nīa* > *nda*).

I bastin aquests com a exemples, car podem prescindir ací dels casos de substantivació aplicats a l'aurora etc., i als derivats i compostos més complicats.

¹ V. encara *Alboquers*, s. v. *Boquers*.

ALBATOR

Partida rural entre Xixona (J. G. M. 1935) i Tibi, on vaig recollir-ho pron. *l albabór* (xxxv, 192.22). Sens dubte nom d'una estesa de camps entacats de roselles, anomenades *ababols* en moltes zones del cat. occid. i del val., p. ex. a Llíria; com aquest, prové del mossàr. arabitzat *ħababáyra* (*RMa* etc.), que documento en l'article *amapola* del DECH (I, 232a14ss., 44ss.), amb la particularitat que en aquest NL s'ha conservat millor la -r aràbiga, però s'hi ha ficat com a intrús l'article aràbic *al-*; d'altra banda s'hauria pogut observar en aquell article que la forma *ababol*, *Albabor*, i la va-

riant cast. antiq. (i dialectal d'Almeria) *amapol*, de terminació masculina, prové de la forma del «genericum» aràbic, que *PAlc* registra a manera de plural, *ħappapáur* (271b6).

ALBACAR, -CARA

Arabisme provinent dels mots que explico i detallo en l'article *barbacana* del *DECat* (I, 6354ss. i ja en el *DCEC* I, 396-7). Es tracta de l'ar. *baqar* colle. amb el sentit de 'bous i vaques', i de l'antic nom d'unitat *baqara*, que expressa en principi un cap de vacum; però l'àrab vulgar andalusí confonia sovint en una mateixa forma les dues categories; i consta per *PAlc* que el mot s'hi accentuava *baqár*, *baqára* (424a1, 3).

A Benimarfull, font i partida d'*albakár* (xxxiv, 13.16), on font haurà reemplaçat el seu sinònim aràbic *ain al-baqár* 'font de les vaques'; i consta com a lloc de moriscos el 1570 (SSiv.). A l'Alaixar: *Pont d'Albacar*(r), que Alb. Manent grafia «*del Bacà*» (en la seva monografia toponímica d'aquell poble, nota 468) i descriu: «és de dues arcades i sembla antic; hom l'atribueix als moros» segurament amb raó; pot haver-se dit en àrab *qántara al-baqár* 'pont dels bovins', sigui perquè hi fessin passar bestiar, sigui perquè menés a un portal de murs del poble, admetent que aquí tinguem *albacar* en el sentit de 'barbacana d'un baluard', en què l'usa Jaume I, com a abreujament de *báb al-baqár* (com explico en el *DECat*, 635b3).

A Mall., una vella alqueria del terme de Santanyí duia el nom d'«*Albecara*» BSAL VIII, 375b, que diuen ja figura en el *Rept.*: probablement *qárija 'l-baqára* 'alqueria del vacum'; no sembla que hagi deixat rastre aquest nom fins avui, almenys no en trobo nota en les meves enquestes, ni s'hi veu res semblant en el m. Despuig, ni l'hi veig en el Masc.; car no hi ha prou base per conjecturar que aquest nom antic s'hagi pogut convertir en *Alqueria Blanca* (el llogaret d'aquest nom que ja figura així en el Despuig) ni ser substituït pel nom *barbacana* (rival lexical de '*albacar* o de '*b'albacar*, com s'explica en el *DECat*); per més que hi hagi *Cala Barbacana*, a la costa prop de Porto-Colom (Mascaró, 41E10); el qual si bé és ja de Felanitx no és lluny de Calonge, pertanyent a Santanyí. Interessa perquè són rars allí els arabismes. En ús viu: a. 1138, «*turris destructa in porta de ipso albacar*» afrontació de Belcaire i Balaguer (Font Rius, *C.d.p.*, § 56.15).

De tot això separem el parònim *L'Albacor*, partida de la Pobla del Duc (xxxii, 159.14), que deu venir d'un *ħadd al-bakúr* 'terme o partida de les bacoeres o figues-flors' («breva: *bacóra*, *bacór*» *PAlc* 119a19).

Albadanys (Puig de Sta. Maria), veg. art. *Albà* (fi).
Albadàs, *Albadera*, V. *Albatera*

ALBADELL, S'

Partida rural mall., pertanyent al terme de Puigpu-